

POLICYSOLUTIONS

A defenzíva meghaladása

- A baloldal és a szimbolikus politika -

A Policy Solutions elemzése és ajánlásai a Táncsics Alapítvány számára

2012. október

1. Bevezetés

2010-et követően nemcsak az ország demokratikus berendezkedését érték komoly kihívások, de a **kulturális-szimbolikus térben is egyre nagyobb erővel igyekezett a jobboldal saját szemléletét a magyar társadalomra erőltetni**. Mindez nemcsak azért probléma, mert ezek az értékek nem reprezentálják a teljes társadalom értékrendjét. Ennél sokkal súlyosabb a gond: az utóbbi két évben propagált értékek ugyanis nemcsak a baloldal, hanem a **demokratikusan gondolkodó, az európai értékeket követő emberek számára is sok esetben elfogadhatatlanok**. 2010-et követően a jobboldal olyan kulturális és szimbolikus politikát folytat, amelynek bizonyos – mára sajnálatos módon többségbe került – elemei hagyományosan sokkal inkább a szélsőjobboldalhoz kötődnek, mint az európai konzervativizmushoz.

Mindez komoly kihívások elé állítja a baloldalt: **olyan szimbolikus és kulturális politikát kell az MSZP-nek alkotnia, amely egyszerre európai, demokratikus és baloldali, ugyanakkor erősségében versenyképes a Fidesz (és nem kis részben a Jobbik) által kormányzati szintre emelt radikális jobboldali eszmeiséggel. A Magyar Szocialista Párt ellenfeleinél hagyományosan kisebb hangsúlyt fektetett a szimbolikus politikára**, amelynek fő oka az, hogy a rendszerváltást követően pragmatikus politizálással próbálta feledtetni a kommunizmus időszakának ideológiavezérelt politikáját. A 2010 óta elindult folyamat ugyanakkor szinte kötelezővé teszi a baloldal számára, hogy alternatívát kínáljon a Horthy-korszakot és a szélsőséges, nemritkán antiszemita személyiségeket példaként beállító, megosztó történelem- és nemzetfelfogással szemben. Ráadásul a politikai választás sehol sem csak a racionalitás szintjén történik – **az az oldal, amelyik nem nyújt érzelmeket, a közösséghez tartozás élményét, hosszú távon vereségre van ítélve**.

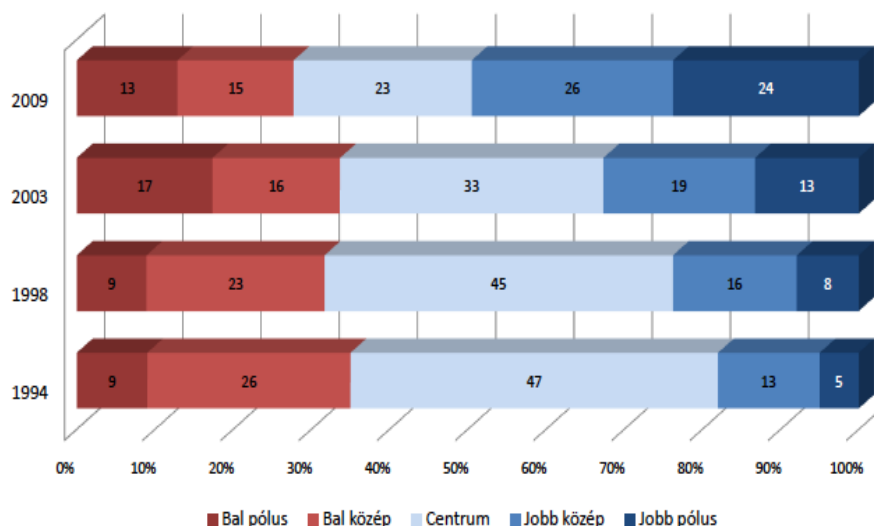
Ezért különleges annak a jelentősége, milyen stratégiát alkot a baloldal Magyarország szimbolikus politikája kapcsán. **Az alábbi tanulmány először kifejti a jelenlegi helyzet problémáit: leírja a Fidesz és az MSZP szimbolikus politikájának legfőbb ismérveit, majd javaslatokat tesz arra, hogy miként lenne érdemes a 2010-14-es időszak korrekcióját véghezvinni, és miként kellene a baloldalnak a magyar történelem és a kultúra szimbolikus eszközeit használnia.**

2. A Fidesz szimbolikus politikája

Míg a Fidesz szimbolikus politikája sok tekintetben az ország megosztottságához, a szélsőséges gondolatok elterjedéséhez, a konszenzuális magatartás kiirtásához vezetett Magyarországon, addig a saját szempontjukból kifejezetten sikeresnek tekinthető. Jól mutatja mindezt a magyarok ideológiai önbesorolása, melyből kiderül, hogy a Fidesz 15 év következetes munkájával elérte, hogy a magyarok **50 százaléka** már jobboldalinak vallja magát **szemben az 1994-ben mért 18 százalékkal**.

Az ideológiai önbesorolás változása, a bal-jobb skálán (1994-2009)

A baloldali érzelmű magyarok aránya ugyan csökkent, de nem jelentős mértékben: a Fidesz az erős közösségteremtő politikájával a jobbközép érzelmű magyarok értékrendjét megerősítette, és közel 20 százalékot „harapott” a centrum szavazókból is. Az alábbiakban azt vizsgáljuk, hogy a szimbolikus szegmensben milyen eszközökkel érte mindezt el a párt.

2.1. A Fidesz szimbolikus politikájának alapjai – konzervatív paradoxon

„A magyar konzervatív gondolkodás intézményes és eszmei gyökereit a kommunista időszak alatt kitépték, s az emléket a feledés fátylával borították le.” – írta Láncki András filozófus Konzervatív kiáltvány című művében, amely sokáig a magyar politikai jobboldal ideológia egyik mérföldkövének volt tekinthető. Ez a gyökérnélküliség beárnyékolta a Fidesz elmúlt évtizedeinek szimbolikus politikáját. A jobboldal, amelynek fő összetartó ereje az antikommunizmus és a katolikus vallás volt, nem tudott hová visszanyúlni, hiszen a

Magyarország függetlenségének kivívásától a kommunista hatalomátvételig terjedő időszak ugyan többségében jobboldali kormányzást hozott, mégsem nevezhető – elég csak a zsidótörvényekre vagy a fasiszta hatalomátvételre gondolni – Magyarország fénykorának. Éppen ezt a gyökérnélküliséget hívja Láncki konzervatív paradoxonnak, azt az állapotot, hogy a jobboldalnak nincsen mire hivatkozni, nem tud mit konzerválni, ugyanis a kommunista időszak szerinte felszámolta a jobboldali gondolkodás gyökereit.

A paradoxon azonban szerintünk nem ebben áll, hanem abban, hogy **a konzervativizmus Európában éppen a radikalizmus tagadására és elutasítására épül**, a két ideológiai áramlat tehát nem is férhetne meg egymás mellett, különösen nem egy pártban – **mégis, a Fidesz politikájában a kétezres évek közepétől a két irányzat egyszerre van jelen**. A szélsőjobbnak ugyanis volt válasza a Fidesz által is észlelt paradoxonra. Ez a válasz a gyökértelenség problémájára a két világháború közötti, Horthy Miklós nevével fémjelzett korszak idealizálása volt. Ez adta a Fidesz kultúrpolitikájának egyik alapját a harcos antikommunizmus, a trianoni sérelmi politika és a kizárólagos nemzetfogalom mellett. Mindez azzal a történelemszemlélettel párosulva, amely a szerint a történelem kiteljesedése Magyarországon az (akkor még) polgári erők hatalomra jutása,¹ magában is hordozza a társadalom végletes megosztását, a szélsőjobboldali politikai kultúrával való előbb részletes, majd egyre kiteljesedő azonosulást.

A szélsőséges eszmerendszer terjedésének tehát alapvetően két oka van: az első **a jobboldal történelmi gyökérnélkülisége**, második pedig az, hogy az orbáni politika nem tűr meg a Fidesztől jobbra álló pártot: így e stratégia mentén **a Fidesznek folyamatosan ki kell szolgálnia a szélsőjobboldali szavazókat**, akiknek körében a Horthy-rendszer a magyar történelem aranykora.

2.2. A Fidesz szimbolikus politikájának irányai

Az 1998 és 2002 közötti Fidesz szimbolikus- és kultúrpolitikájában számos pozitív, a **modern baloldal számára is elfogadható elem volt található** a már akkor is aggasztó tendenciák ellenére. A Fidesz első kormányzati ciklusában sikerült **pozitív tartalmat adni például a magyar vállalkozások vagy a magyar termékek védelmének és sikereinek**. Ez a rendszerváltást követő „liberális” korszakot követően komoly változás volt, amit a baloldali erőknek is fontos elismerniük. **Mindennek azonban volt szakrális-misztikus oldala is**, amely könnyen lehetővé tette a radikális, később szélsőséges szavazók támogatását és az eszme

¹ Draskovich (2006): Transzcendens és immanens valóságkonstrukciók a 2002-es választási kampánytól a Szövetség megszületéséig. In: Szabó Márton (szerk.): Fideszvalóság. L'Harmattan

megjelenítését. Szimbolikus jelentősége volt például a koronaúsztatásnak vagy a királyi fejdísz parlamentbe vitelének.

A Fidesz már a 2002-es választásokat megelőzően **kétféle osztotta a politikai teret**. Ez a megosztás azonban több volt, mint az akkori politikai erőviszonyoknak megfelelő szembeállítás, Orbán Viktor a kampányban arról beszélt, hogy „Két világ határán állunk. Választanunk kell.”² A Fidesz történelemkonceptiója ekkor arról szólt, hogy az ország történelme feltartóztathatatlan és töretlen fejlődés, amelynek kiteljesedése a polgári értékek hatalomra jutása és tartós hatalomban maradása lesz. A jobboldalon már 1998 és 2002 között megfigyelhető volt az a törekvés, hogy **a kultúra és a kultúrpolitika lehető legszélesebb spektrumában megjelenjen a politikai identitás**. Másképpen fogalmazva: a jobboldalnak volt saját irodalma, zenéje, intézménye, épülete, filmje és színháza, míg a baloldalon a kormányzásban eltöltött hosszabb idő ellenére sem épült ki ennek rendszere. Az erős jobboldali kultúrpolitika önmagában nem jelentene gondot Magyarország számára, azonban annak tartalmi elemeit vizsgálva már mindenképpen problémás, hogy a Fidesz-KDNP az utóbbi években már olyan személyeket és szimbólumokat állít politikájának középpontjába, amelyek egyértelműen a kirekesztést, a társadalom megosztását szolgálják.

2002-től sokat változott a Fidesz szimbolikus politikáját, melyet ma **alapvetően három elem határoz meg: az antikommunizmus, az erős magyarság tudat és a Horthy-rendszer (sokszor kimondatlan) kultusza**.

- Az **antikommunizmus** az egyetlen következetes elem a Fidesz politikájában a rendszerváltás óta. Azonban míg 1989 előtt és a rendszerváltás környékén ez az autoriter hatalomgyakorlással való szembenállásként jelent meg, addig mára egyszerűen a **politikai ellenfelek diszkreditálásának, az MSZP demokratikus politikai térből való kiszorításának eszközüül szolgál** a „kommunistázás”.
- Az **erős magyarságtudat** a Fidesz politikájának a kilencvenes évek végétől jelen lévő eleme. A **hazai termékek és cégek erősítése** mellett azonban a Fidesz retorikája arra is épül, hogy a **nemzet tagja csak az lehet, aki vállalja a Fidesszel való politikai-ideológiai azonosulást**. A Fidesz retorikájában is rendszeresen előfordul a „nemzeti oldal” kifejezés, amely a politikai ellenfelek, illetve az ellenfél szavazóinak nemzetből való verbális kirekesztésének célját szolgálja. 2010 után ezek a szimbolikus elemek az Orbán-kormány sikertelenségének okairól szóló narratívát voltak hivatottak alátámasztani: egy erős és öntudatos Magyarország áll szemben az országot leigázni kívánó Európával. **Összességében tehát egy „egészséges” patriotizmustól jutott el a Fidesz 10 év alatt egy Európa-ellenes, erőteljesen nacionalista retorikáig.**
- A **Horthy-rendszer 2002-től erősödő kultusza** a Fidesz radikalizálódó szimbolikus politikájának legfontosabb tünete. A 2010-es választásokat megelőzően is voltak olyan

² Orbán Viktor. Beszéd a Kossuth téren. 2002. április 13.

jelek, amelyek alapján feltételezhető volt, hogy a Fidesz egyes képviselői – hasonlóan a Jobbikhoz, amely nyíltan vállalja a Horthy-kultuszt – szimpatizálnak Horthy Miklóssal, antiszemita nézeteket vallanak, vagy a népfelség elve és a demokrácia helyett a Szent Korona-tant preferálják. **2010-et követően mindez szoborállítások, térátnevezések és törvényjavaslatok formájában is megjelent.** Míg a Fidesz történelmi-irodalmi példaképei 1998 és 2002 között Széchenyi István vagy Márai Sándor voltak, addigra 2012-re Horthy Miklós és Nyíró József nevei fémjelezték a párt jobbratulódását.

2.3. A Fidesz szimbolikus politikájának elemei

A Fidesz szimbolikus politikájának mind 1998 és 2002 között, mind 2010 után számos kézzel fogható eleme alakult ki. Ezen szimbolikus elemek magukba foglalják az irodalmat, a filmművészetet, a zenét, az építészetet – azaz mindazon kulturális ágazatokat, amelyek képesek érzelmi reakciókat kiváltani az emberekből. Az első Orbán-kormány alatt többek között az alábbi szimbólumokat alkotta meg vagy karolta fel a Fidesz:

Példák az első Orbán-kormányhoz köthető szimbólumokra				
Építészet	Irodalom és zene	Film	Történelem	Egyéb
Nemzeti Színház	Márai Sándor	Hídember	Széchenyi-terv	Magyar Igazolvány
Millenáris	Wass Albert	Bánk bán	Millenniumi Országzászlók	Kokárda viselése
Mária-Valéria híd	Ákos		Szent Korona áthelyezése a Parlamentbe	
Budapest Aréna és egyéb stadionok	Székely himnusz			
Terror háza				
Sándor Palota				

2010 után azonban a Fidesz szimbolikus politikája jóval inkább a szélsőjobboldal által követelt intézkedések megvalósításáról szólt. A **Fidesz sorra valósította meg a Jobbik programjában szereplő**, a Fidesz-KDNP választási programjában és kommunikációjában korábban célkitűzésként viszont meg nem jelenő ígéretek.

Idézet a Jobbik 2010-es választási programjából	A Fidesz-kormány intézkedései
<p>„Szükséges annak az elvnek a megjelenítése, hogy a Szent Korona és a Magyar Állam, a Szent Korona és a (különböző nemzetiségű és vallású tagokból álló) nemzet is azonos. A Szent Korona a Magyar Államot jelenti hivatalos szövegekben és jogszabályokban.”</p>	<p>A Szent Koronára való utalás bekerült az Alaptörvénybe: „Tiszteletben tartjuk történeti alkotmányunk vívmányait és a Szent Koronát, amely megtestesíti Magyarország alkotmányos állami folytonosságát és a nemzet egységét.”</p>
<p>„Az általános iskolák felső tagozatos osztályai számára kötelezővé tesszük, hogy legalább egy évfolyamon elszakított magyar területre szervezzék az osztálykirándulást.”</p>	<p>A kormány kezdeményezésére minden közoktatásban tanuló fiatal legalább egyszer eljuthat a magyar állam támogatásával a szomszédos országok magyarlakta területeire annak a határozati javaslatnak az értelmében, amelyet október fogadott el a parlament.</p>
<p>„Magyarország keresztény gyökereit az alaptörvénybe foglaljuk.”</p>	<p>A kereszténységre való utalás is belekerült az Alaptörvénybe: „Büszkék vagyunk arra, hogy Szent István királyunk (...) hazánkat a keresztény Európa részévé tette.” „Elismerjük a kereszténység nemzetmegtartó szerepét.”</p>
<p>„A Kossuth térről a Károlyi-szobrot haladéktalanul eltávolítjuk. Kezdeményezzük a sztálinistarákosista önkény által felrobbantott Regnum Marianum templom újjáépítését. A Roosevelttér kapja meg egyedüli méltó névadója, gróf Széchenyi István nevét! A negatív történelmi személyekhez vagy korokhoz kapcsolódó köztéri elnevezések általános megszüntetése, szobraik eltávolítása a megfelelő helyre.” „Horthy Miklós, Wass Albert, Teleki Pál, Prohászka Ottokár, Tormay Cecile, Hamvas Béla és más méltatlanul elfeledett nagyjaink emlékére országos köztéri szoborállítási program beindítása a civil szféra bevonásával.”</p>	<p>A Fidesz politikusainak kezdeményezésére vagy támogatására neveztek el teret Wass Albertről, utcát Teleki Pálról, szobrot állítanak Prohászka Ottokárnak és Wass Albertnek, újratemették Nyirő József író, a nyilas csonkparlament tagját. Horthy Miklósról szintén teret neveztek el, szobrot is állítottak az egykori kormányozónak. Wass Albert és Nyirő József munkássága a Nemzeti alaptanterv része lett. A Roosevelttér pedig Széchenyi Istvánról neveztek el a Jobbik programjának betűhíven megfelelő módon. Emellett a Fidesz főként a fővárosban kezdeményezte a legtöbb olyan helységrév megváltoztatását, amelynek névadója a párt szerint az előző rendszerhez köthető.</p>

A Jobbik a Parlament alakuló ülésének napján nyújtott be javaslatot a trianoni döntés évfordulójának nemzeti emléknapá nyilvánításáról.

Az Országgyűlés 2010. május végén a Nemzeti Összetartozás Napjává nyilvánította a trianoni békeszerződés aláírásának napját.

3. A Magyar Szocialista Párt szimbolikus politikája

3.1. Az MSZP szimbolikus politikájának alapjai – érzelem helyett pragmatizmus

A rendszerváltáskor a baloldal hasonló problémával találta magát szemben, mint az akkor alakuló jobboldal: **újra meg kellett volna határozni saját gyökereit.** A Kádár-rendszer autoriter hatalomgyakorlása miatt okkal vált vállalhatatlanná ebben az időszakban az MSZP számára, még akkor is, ha mára a kádári létbiztonság miatt a társadalom egy jelentős csoportja nosztalgiával tekint vissza rá. A Kádár-rendszert megelőzően sem volt Magyarországon olyan baloldali kormányzás, amelyet az újjáalakuló magyar baloldal és az MSZP magáénak érezhetett volna.

A másik fontos szempont az MSZP szimbolikus politikájának vizsgálatakor, hogy az MSZP **tudatosan kerülte és politikai ellenfelei részéről bírálta is a kifejezetten megosztó szimbólumok használatát** – jó példa erre, hogy amikor 2002-ben a Fidesz kokárda viselésére bízta híveit, az MSZP ezt joggal bélyegezte a társadalom megosztási kísérletének. Az MSZP **vállaltan racionális, pragmatista attitűdöt tartott célszerűnek folytatni.** Mindez a **pártállami időszak ideologikus kormányzásától való elhatárolódást is jelentett** a Szocialista Párt politikájában.

Ezzel azonban az **MSZP versenyhátrányba került az ellenfeleivel szemben,** hiszen a pártokhoz való érzelmi kötődést nagyban elősegíti az erős szimbólumok használata. Ráadásul a szimbolikus tér átengedése mára inkább veszélyekkel jár, hiszen a jobboldal radikalizálódásával **nemcsak a baloldali, hanem a demokratikus értékek kerültek veszélybe.** Tökéletesen mutatja a **szimbolikus tér átengedését,** hogy egy 2009-es Ipsos-kutatás szerint az MSZP-hez a választók csupán olyan, az érzelmi azonosulást kevésbé magával hozó fogalmakat kapcsolnak, mint a „baloldali”, „szociáldemokrata”, „szocialista” és a nem túl hízelgő „kommunista”, míg a Fidesszel kapcsolatban a „szabad”, „modern”, „magyar”, „nemzeti”, „független”, sőt „európai” értékeket találták relevánsnak a szavazók.

Természetesen fontos megjegyezni, hogy ez a felmérés az MSZP népszerűségének mélypontján – és a Fidesz népszerűségének csúcán – született, azaz valószínűsíthetően 2012-ben már torzít az adat, azonban feltételezhetjük, hogy az **érdemi változás nem az MSZP, hanem a Fidesz megítélése kapcsán következett be.** Emellett még egy tényezőt érdemes figyelembe venni, mégpedig azt, hogy az MSZP 1994 és 1998 között, illetve a 2002-től 2010-ig terjedő időszakban is koalícióban kormányzott az SZDSZ-szel. A liberálisok koalícióbeli szerepét szokták alul- és túlbecsülni is, azonban az biztos, hogy az SZDSZ szellemi holdudvara meglehetősen erős szerepet játszott a kulturális politika alakításában a párt lényegi megszűnéséig. **Ez is oka lehetett annak, hogy elsősorban liberális és nem baloldali szimbólumrendszer alakult ki az elmúlt húsz év balliberális kormányzásai alatt.**

3.2. Az MSZP szimbolikus politikájának irányai

Az MSZP haladó baloldali pártként definiálja magát, amelynek fontos értéke a fejlődés, a **modernitás** és a fejlesztés. A Szocialista Párt kormányzati ciklusai alatt is komoly hangsúlyt fektetett a fejlesztéspolitikára, a társadalmi különbségek csökkentésére, a modernizációra. Mindez az MSZP-t a rendszerváltás óta végigkíséri, és jelenleg is megvan a párt politikájában: nem véletlen, hogy a párt programjai is a **modern Magyarország, illetve a lemaradó Magyarország képének szembeállítására** épülnek. Az MSZP kormányon törekedett arra, hogy **olyan fejlesztéseket valósítson meg, amelyek jelképül szolgálhatnak a modernizációnak**, ugyanakkor nem csak díszletként, hanem valódi fejlesztésként tudják szolgálni az embereket.

Az MSZP szimbolikus politikájának másik állandó eleme a modernitás mellett az **európaiság**. Mindez egyszerre szimbólum és érték, azonban – ahogy ez a modernizációra is igaz – kevés kézzelfogható vagy vizuális elem társul mellé a napi politikában. Holott az MSZP az európai integráció értékeit konzekvensen, kitérő nélkül képviselte és képviseli, ráadásul az európai integráció gondolata és az uniós tagság ma is a választók többségének szimpatikus. Az **európaiság** azért is lehet – a szimbolikus politikában is – **kitörési pont az MSZP számára, mert a Fidesz, a Jobbik, és kisebb mértékben ugyan, de az LMP is kritikusabb attitűdöt képvisel az európai integráció felé.**

3.3. A baloldali szimbolika eszközei

A Magyar Szocialista Párt **szimbolikus politikájának legfontosabb elemei** a pragmatikus szemlélethez híven a legtöbb esetben **reálpolitikai célokhoz is kapcsolódtak**. Az MSZP kormányzása alatt lett Magyarország 2004-ben az Európai Unió, 2007-ben pedig a schengeni övezet tagja. Ezt megelőzően (például az 1997-es NATO-tagságról és a 2003-as EU-tagságról szóló népszavazás során) és követően is az MSZP szimbolikus politikában is komoly erőket mozgósított **az európai integráció elősegítése érdekében**, például a 2004-ben megtartott Európa Nap-rendezvénysorozat alkalmából.

A Szocialista Párt másik fontos, egyszerre szimbolikus és gyakorlati célkitűzése a **fejlődés, a modernizáció** fontosságának hangsúlyozás és előmozdítása volt. Az MSZP kormányzása során olyan fejlesztéseket valósított meg, amelyek **nem kizárólagosan jelképek, hanem gazdasági-társadalmi jelentőségük is van:** ilyen az iskolák, egyetemek felújítása, az infrastruktúra-fejlesztés az autópályáktól az internet terjesztésén át a közösségi közlekedés megújításáig.

Összességében elmondható, hogy bár az európaiság és modernitás eszméje jól körülhatárolhatóan jelen van a párt eszméi között, a szimbolikus politikának **meglehetősen szűk eszköztárát veti be a baloldal a választók meggyőzése és identitásának megerősítése**

érdekében. Az MSZP szándékosan tartotta magát távol a szimbolikus politizálástól, a társadalom megosztási kísérleteként értékelve az aktív szimbólumhasználatot. Az MSZP jelenleg **nem rendelkezik azzal a szimbolikus erővel, amellyel jobboldali ellenfelei: nincsenek erőteljes jelképei, a baloldalhoz vagy a párthoz köthető ikonikus történelmi szereplői, „kötelező olvasmányai”, írói, zenészei.** Ennek azonban az lett a következménye, hogy a jobboldalon sokkal erősebb kötődés alakult ki a választók és a pártok között. A baloldali szimbolikus politika hiánya jobboldali térfoglaláshoz vezet, amelynek következtében a választók egy jelentős részének nincsen alternatívája a radikalizálódó jobboldal kultúrájával szemben.

4. Ajánlások az MSZP szimbolikus politikájának formálására

4.1. Az MSZP és a történelem

4.1.1 A baloldal viszonya a múlthoz

A szimbolikus politikától nehezen elválasztható a történelemszemlélet kérdése. Ahogyan korábban utaltunk rá, a magyar baloldal és jobboldal egyaránt „gyökérelküli”, ugyanis hazánkban nem volt olyan történelmi korszaka, amely akár jobb-, akár baloldali uralmat és egyértelmű, ellentmondásmentes fejlődést egyszerre hozott volna.

Magyarország forradalmait a baloldal joggal érezheti magáénak. Az 1848-as forradalomnak van egy egyértelműen baloldali, progresszív egyenlősítő olvasata is: a társadalom ekkor rázta le a feudalizmus béklyóit, eltörölték a jobbagyságot, a nép a szabadságot választotta a „rég rendszer” helyett. Hasonló a helyzet az ószirózsás forradalommal is, amely változatos értelmezései ellenére tökéletesen alkalmas lehet a baloldali értékek megjelenítésére. A forradalom ugyanis a jobboldali politikus által elindított (vesztes) háború ellen indult, és sikerrel ért véget. 1956 vezetői között pedig olyan szereplőket találunk, akik a szovjet típusú kommunizmus ellen küzdöttek, de maguk is szocialisták voltak. A baloldalnak szövetséget kell vállalni velük.

A baloldalnak el kell utasítania a jobboldal múltat és jövőt kisajátító történelemfelfogását. Vallania kell, hogy **történelmi példakép csak olyan ember és minta csak olyan kor lehet, amelyben nem képezte a hivatalos politika részét emberek egy csoportjának negatív diszkriminációja vagy terrorja**: ezért utasítja el a Horthy-rendszer vagy más, akár baloldali autoriter rendszer kultuszát. A baloldal szemében **olyan korszakok méltóak dicséretre, amelyeket fejlesztő szellemiségég hatott át, amely utat nyitott egy egyenlőbb társadalom és egy modern nemzet kialakítása felé.**

Az MSZP történelemszemlélete:

- **Demokratikus**, mert hisz a népuralomban, és elutasítja autoriter rendszerek, illetve diktatúrák kultuszát, függetlenül annak bal- vagy jobboldali irányultságától
- **Haladó**, mert az MSZP baloldali pártként hisz a társadalom fejlődésében, a modernizációban
- **Elfogadó**, mert az MSZP nem gondolja, hogy korszakokat kéne eltörölnünk a magyar történelemből, ellenkezőleg: minden időszakból tanulni lehet és kell

- **Egyenlősítő**, mert elismeri és példaként állítja azokat a tetteket, korszakokat a történelmünkéből, amikor a nép az elnyomás különböző formái ellen küzdött
- **Közösségi**, mert hisz abban, hogy az emlékezésből, ünneplésből nem lehet és nem szabad senkit kizárni

4.1.2. Az MSZP számára javasolt történelmi példaképek

A baloldal hagyományosan óvatosabb abban, hogy mely történelmi személyeket állítja példaképpül szavazói elé. A jobboldali kánon nem veszi figyelembe, hogy a két világháború közötti történelmi korszak vezetőinek kultusza sértheti azok érzékenységét, akiknek elődjait éppen e politika következtében hurcolták el vagy ölték meg. Mindez nem azt jelenti, hogy a jobboldal által kultivált történelmi személyek, költők és írók értéktelent alkottak volna, de azt igen, hogy személyük képes fölöslegesen megosztani a társadalmat. Ezt elkerülendő a baloldalnak olyan személyek életművét érdemes felemelni, akik nevéhez nem köthető hasonló negatív érzelem.

Petőfi Sándor – Magyar Forradalmak Múzeuma a Táncsics-börtön épületében

A forradalom költőjének ars poeticája akár baloldali hitvallásként is értékelhető – ami akkor is igaz, ha Petőfi elismerését politikai oldaltól független konszenzus szokta övezni.

„Ha majd a bőség kosarából / Mindenki egyaránt vehet, / Ha majd a jognak asztalánál / Mind egyaránt foglal helyet, / Ha majd a szellem napvilága / Ragyog minden ház ablakán: / Akkor mondhatjuk, hogy megálljunk, / Mert itt van már a Kánaán!”- írja A XIX. század költői című versében. Petőfi költészete, személyes bátorsága, sőt: királyság-, azaz arisztokráciaellenessége elkötelezettsége a jó ügy mellett példamutató lehet a baloldal számára, az pedig, hogy megítélése nem politikai alapállástól függően oszlik meg, megelőzheti a parttalan vitákat is.

Petőfi Sándor és az 1848-as forradalom más hőseinek állíthat emléket úgy az MSZP, ha a Várban található jelenleg még a magyar állam által nem használt Táncsics-börtön épületét a Magyar Forradalmak Múzeumává alakítja át kormányra kerülését követően. A múzeum egyrészt a baloldal egyenlőségpárti értékrendjének szimbólumává válhat, másrészt a magyar történelem néhány kiemelkedő fordulópontját bemutató látványos, interaktív tárhely lehet, mely magyarok és külföldiek számára egyaránt érdekes.

József Attila – A magyar euró arca

Az egyik legnagyobb magyar költő vállaltan baloldali volt, költeményeiben gyakran emelt szót a munkásság kizsákmányolása ellen. A költő emlékét aktuálpolitikai támadás is érte a Fidesz-kormányzat alatt, ugyanis a Kossuth tér átrendezése kapcsán József Attila szobrát a Fidesz el akarta távolítani szem elől. Az MSZP ennek megakadályozására több akciót is szervezett; a jövőben is érdemes lehet kihangsúlyozni, hogy a költő a baloldal elismert alakja és a magyar irodalom egyik legnagyobb költője. József Attila személye tökéletesen annak megjelenítésére is, hogy míg a jobboldal pusztán politikai motivációból középszerű (Nyirő) vagy annál is rosszabb (Wass) irodalmárok kultuszát építi, a baloldal számára a művészi érték is fontos a politikai értékrend mellett. Sőt, ha oktatáspolitikáról van szó, kizárólag az előbbi lehet szempont.

Bár az euró bevezetése jelenleg nincsen napirenden, a következő ciklusban már elképzelhető, hogy elérhető közelségbe kerül az euróövezetbe való csatlakozás követelményrendszerének teljesítése. Az euróérmék hátoldalát minden tagállam önmaga határozza meg, így az MSZP egy világszerte ismert baloldali és európai értékrendjét vállaló költőt József Attila arcmását helyezhetné a magyar 1 eurós hátoldalára.

Nagy Imre – A Megyeri híd átnevezése Nagy Imre hídra

Magyarország mártír miniszterelnökének életműve példaként állítható a baloldal számára: miniszterként a kisemberek érdekeit vette figyelembe például a földosztási törvény kapcsán, később pedig szembefordulva az idegen hatalommal és a diktatórikus berendezkedéssel a forradalmat vezető miniszterelnök. A koncepciók perben rá szabott halálos ítéletet is méltósággal viselte, sorsát a nép kezébe adván – amely később, 1989-ben hivatalosan is rehabilitálta személyét.

A baloldali kormányok egyik szimbolikus infrastrukturális fejlesztése volt az észak-budapesti Megyeri híd megépítése. Hosszú procedúra utána azonban nem sikerült méltó nevet találni a hídnak – így lett szükségszerű kompromisszumként Megyeri híd az építmény neve. **Az MSZP kormányra kerülése után valódi nevet adhatna a hídnak – Nagy Imréről elnevezve azt.**

4.1.3. Az MSZP számára javasolt szimbolikus ünnepek

A baloldalnak meg kell találnia saját ünnepeit, jeles napjait. A baloldalnak azt érdemes hangsúlyoznia, hogy a magyar nemzet nagy cselekedetei egyben jogkiterjesztő, egyenlősítő, baloldali célokat fogalmaztak meg. Nehéz vitatni 1848, 1918, de akár 1956 jelentőségét is a demokratikus baloldal szempontjából.

Az 1848-as forradalom és szabadságharc – Az egyenlő és szabad társadalom narratívája

Az elmúlt években elcsépeltté vált állami megemlékezéseknek új narratívát adhat egy baloldali szemlélet arról, hogy az 1848-as törekvések egy szabadabb és egyenlőbb társadalmat teremtettek. Az 1848-as követelések bizonyos része 2012-ben aktuálisabb, mint valaha: a márciusi ifjak is sajtószabadságot, az Országgyűlés tiszteletben tartását, törvény előtti egyenlőséget, arányosan megosztott közteherviselést és független nemzeti bankot követeltek. Az 1848-as forradalomra és szabadságharcra joggal lehet büszke a baloldal. Szimbólumok tekintetében érdemes használni a Kossuth-címert – például zászló formájában állami és pártos megemlékezéseken, mint a nem a Szent Koronából, hanem a népszuverenitásból származó hatalom jelképét.

Az őszirózsás forradalom – Állami megemlékezés a köztársaság napjáról

Az őszirózsás forradalom változatos értelmezései ellenére tökéletesen alkalmas lehet a baloldali értékek megjelenítésére. A forradalom ugyanis a jobboldali politikus által elindított (vesztes) háború ellen indult, és sikerrel ért véget. Szimbolikában friss rózsza a kabátra tűzve jelképezheti a baloldal jogkiterjesztő, békepárti felfogását. A rózsza szinte az összes nyugat-európai baloldali párt jelképe, így meghonosítása Magyarországon mindenképpen megfontolandó. **Az őszirózsás forradalomról az annak eredményeként elért első Magyar Köztársaság kikiáltásának napján, minden év november 16-án állami szinten is érdemes megemlékezni, amennyiben az MSZP kerül kormányra.**

A munka ünnepe – Valódi tömegrendezvény a munka megbecsüléséért

Május elsejét az MSZP hagyományosan szabad téri rendezvénnyel ünnepli. Május elseje egyértelműen baloldali ünnepnap és jelkép, érdemes megtartani és tovább erősíteni, **valódi tömegrendezvénné változtatni azt.**

Európa nap – Európa-koncertek minden évben

Az Európai Unió hivatalos ünnepe május 9-e, az európai integrációt elindító Schuman-nap. Érdemes ezt a baloldalnak minden évben – a T-mobile Kapcsolat-koncertjeihez hasonló - nemzetközi előadók ingyenes koncertjeivel megünnepelni, ezzel is demonstrálva a párt európai elkötelezettségét.

Nemzetközi nőnap – Női-kvóta a leendő MSZP-kormányban

A nemzetközi nőnapot minden év március 8-án tartják, az ünnepet az ENSZ is a világnapok között tartja számon. A nőnap eredetileg a nők egyenjogúságával és szabad munkavállalásával kapcsolatos demonstratív nap volt, ezért kiválóan illeszkedik a baloldali hagyományba. A nőnap alkalmából a hagyományostól az MSZP-nek is eltérő módon érdemes ünnepelni: **a virágosztás helyett érdemes női kvótát bevezetni a leendő MSZP-kormányban – a miniszterek és államtitkárok legalább 25%-a női politikus legyen.**

4.2 Az MSZP és a kultúra

Az elmúlt évtized baloldali lemaradásának oka a szimbolikus politika terén elsősorban az volt, hogy **az MSZP alig törekedett a baloldali kultúra megerősítésére.** Azzal, hogy a pártok kiemelnek és támogatnak különböző stílusirányzatokat, még nem silányítják politikai propagandává a művészetet. A baloldal eddig idegenkedett attól, hogy nyíltan felvállalja zenei, építészeti, színházi, irodalmi stílusok vagy kezdeményezések támogatását. Holott itt lenne bőven muníció a baloldal számára: érzelmi azonosulást alakíthat ki a választók és a baloldali értékrendet felvállaló művészek között.

A baloldalnak törekednie kell arra, hogy a lehető legtöbb művészeti ágban megtalálja saját identitását, amellyel a párt választói is azonosulni tudnak. Ezért ha az MSZP megfelelően modern, szabad, európai, nyugatos értékrendet képvisel, és ehhez illeszkedő kulturális irányzatokat támogat, a párthoz ezeket az értékeket nagyobb eséllyel fogják csatolni a választók.

4.2.1. Az MSZP és az irodalom

A hazai szerzők közül a klasszikusok és a XX. század méltánytalanul mellőzött szerzői között egyaránt bőséggel találunk olyan írókat és költőket, akik műveit a baloldal büszkén vállalhatja. Többségében olyan szerzők ők, akik az aktuális rendszerek árnyoldalaira világítottak rá, küzdve a társadalmi elnyomás, a szegénység és az egy helyben toporgás ellen.

Petőfiről korábban ejtettünk már szót – az ő élete és művei a liberalizmus mellett a baloldal számára is inspiratívak lehetnek. Ugyanez igaz a jobboldal által kisajátítani próbált **Ady** Endrére is. Nem véletlen, hogy Ady a jobboldal által példaként állított Széll Kálmánt miniszterelnöksége alatt a magyar publicisztikairodalom legjobban sikerült íásaival támadta. **József Attiláról** is ejtettünk korábban szót, de nem volt szó a vidéki szegénységet és életmódot először feltérképező népi írókról. Közülük is kiemelendő **Móricz Zsigmond** és **Illyés Gyula** munkássága. A XX. századi magyar irodalom példaképként állítható alakjai többek között a tragikus halált halt **Radnóti Miklós** és **Tar Sándor**.

4.2.2. Az MSZP és a zene

A zene és a színház jelentősége azért kiemelkedően fontos, mert az MSZP számára jelenleg nehezen megszólítható fiatalok életében meghatározó szerepet tölt be. **A baloldal zenéje és kultúrája** soha nem az elitkultúra, - még ha ennek létjogosultságát a baloldal nem is tagadja -, hanem a tömegeké. Ezért a baloldal kultúrpolitikájában **a nagy művészeti központok támogatása mellett legalább ilyen fontos a kisebb, anyagilag gyakran még rosszabb helyzetben lévő kluboké és zenekaroké.**

A baloldal korábban kormányon már indított hasonló akciót (PANKKK program), ennek hagyományait érdemes lehet úgy feléleszteni, hogy a támogatás a korábbinál is sokkal célzottabb legyen. Fontos, hogy a nagyobb településeken legyen legalább egy olyan klub vagy korábbi művelődési központ, ahol rendszeresen lehet koncerteket látogatni, ahogyan fontos alternatív-underground kultúra támogatása is.

A ska, a punk, a rap, a hip-hop a világon mindenütt a baloldal zenéje, hiszen szövegeikben azokért a célokért küzdenek (antirasszizmus, szegénység felszámolása), amiért a szocialisták is. Érdemes lehet ezen műfajok kiemelkedő magyar és nemzetközi alkotóit egyre többet szerepeltetni baloldali rendezvényeken.

4.2.3. Az MSZP és a színházak

Bár jelenleg a Nemzeti Színház a balliberális oldal egyik legfontosabb fellegvára, a baloldali színházi politika alapvetően nem a nagy intézmények, hanem a helyi, **alternatív- és kisszínházak támogatására épül.** Ilyen szempontból Magyarország igen szerencsés helyzetben van: az elmúlt évtizedben néhány igen kiemelkedő, nemzetközi szinten is elismert társulat született hazánkban. A baloldalnak elérhető célja lehet az, hogy a színházi előadásokat minél közelebb hozza az átlagemberekhez is, amit természetesen **kormányra kerülés esetén célzott támogatásokkal lehet elérni.**

4.2.4. Az MSZP és az építészet

Szemben a jobboldal klasszicizáló stílusával, a baloldalnak olyan építészetet érdemes támogatnia, amely **jelképezi a fejlődést, a progressziót.** Az építészetben a **modern formákat** a múltidézés helyett, a közterek felújításakor pedig a **formabontó** ötleteket. A baloldalnak emellett törekednie kell olyan **közösségi terek kialakítására,** amelyek újra közelebb tudják hozni az embereket egymáshoz, és az egymás mellett élők csoportjaiból egymást ismerő közösséget tud kovácsolni. **A baloldali kormányok által létrehozott épületeket, tereket** (az

56-os emlékműtől a Kopaszi-gáton át a Megyeri-hídig) **nem megtagadni, hanem büszkén, a baloldal szimbólumaiként vállalni kell – és hasonlók létrehozására kell törekedni a jövőben is.**

4.3. A baloldal viszonya a jobboldali szimbólumokhoz

4.3.1. Az MSZP különbséget tesz konzervatív és szélsőséges szimbólumok között

A 2014-től kormányzati pozícióra készülő baloldal **fontos dilemmája, hogy miként viszonyul ahhoz a szimbolikus- és kultúrpolitikához, amelyet a Fidesz valósít meg 2010-től.** A magyar társadalom nem érdekelt kultúrharok és frontok kialakulásában, de abban igen, hogy a múltba tekintő, kirekesztő, tekintélyelvű politika ne váljon hosszú időre uralkodó szemléletté Magyarországon. E két cél között ellentmondás feszül, amit kizárólag úgy lehet feloldani, ha a baloldal tekintettel van azoknak a választóknak az érzékenységére is, akik másképpen gondolkoznak, mint saját szavazói. **Ezért a baloldalnak egyértelmű határvonalat kell húznia: mi az, amit a jobboldali választók tisztelete miatt helyben hagy, és mi az, amit elfogadhatatlannak tart, ezért mindenképpen szakít vele.** Emellett a korábbinál erősebben kell építenie az általa fontosnak tartott értékekre és szimbólumokra, amelyek szintén a nemzeti minimum részét képezik.

4.3.2. Az MSZP demokratizálja az Alaptörvényt

Az MSZP deklarált célja, hogy 2014-ben az Országgyűlés **megváltoztassa az Alaptörvény azon rendelkezéseit, amelyek egy autoriter rendszer megteremtésének irányába hatnak,** lebontva az érdekegyeztetés, a valódi konzultáció, illetve a fékek és ellensúlyok nagyon is szükséges rendszerét. **Nem érheti kormányzati befolyásolás az igazságszolgáltatást és a médiát, továbbá álláspontunk szerint nem az alaptörvényben kell meghatározni, melyik párt bűnös és melyik nem, hanem a független bíróságok ítéleteiben.** Az új típusú törvényhozást nem követheti új típusú politikai elnyomás: nincs szükség törvények fetiszizálására, a kormánytöbbség által kifüggesztett nyilatkozatok látványára minden hivatalban.

4.3.3. Az MSZP befogadóvá teszi az Alaptörvényt

El kell fogadnunk, hogy az Országgyűlés semmilyen összetételű többségének álláspontja sem feddi le a társadalom minden tagjának értékrendjét – és ez akkor is igaz lesz, ha a baloldal rendelkezik többséggel a Parlamentben. Ennek megfelelően az lehet a követendő irány – és ez különbözteti meg az elmúlt évek Fideszétől -, hogy a baloldal bizonyos kérdésekben

kormányon is gesztust kíván gyakorolni a mindenkori ellenzéknek: ezért változott a párt álláspontja például a határon túli magyarok ügyében, de a Szocialista Párt az egyházakkal való kapcsolatot is kiemelt jelentőségűként kezelte már korábbi kormányzati ciklusaiban is. **A baloldalnak ezért nem az kell legyen a fő célja, hogy új alkotmányt írjon, hanem hogy az alaptörvényt mentesítse az egyoldalú jobboldali szimbolikus világtól – akár a teljes jelenlegi preambulum törlésével is -, valamint a jogállam és a demokrácia európai minimálkövetelményeivel hozza összhangba az alaptörvény minden rendelkezését.**

4.3.4. Az MSZP megtisztítja a közéletet az antidemokratikus és kirekesztő hagyományoktól

A baloldal elfogadhatatlannak tartja a rasszizmus, a társadalmi kirekesztés és az antiszemitizmus minden formáját. Nagyon rossz üzenete van annak, ha olyan történelmi személyeket is piedesztálra emelnek, akik antiszemita meggyőződésűek voltak. **Prohászka Ottokárnak, Wass Albertnek és Nyirő Józsefnek közéleti tevékenységük alapján nincsen helye az állami kánonban, és különösen nem a Nemzeti Alaptantervben.** Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy a Fidesz-KDNP a Jobbik támogatásával a Horthy-rendszer kultúrpolitikáját és eszmeiségét akarja visszahozni Magyarországon. Elfogadhatatlan a Nemzeti Együttműködés Nyilatkozatának kötelező kifüggesztése, az Alaptörvény Asztalának kötelező felállítása, a kultúrharc eszközeinek elszaporodása, ahogyan elfogadhatatlan és nevetséges például a „Vitézi rend” reaktiválása is.

Javasoljuk kormányon átnevezni a Horthy-korhoz kötődő politikusokról elnevezett köztereket, emellett kiírni a NAT-ból Wass Albertet és Nyirő Józsefet, helyettük pedig az erdélyi irodalom olyan nagyjait beemelni, mint a korábban mellőzött Bánffy Miklós vagy Sütő András. Ugyanakkor nem lehet cél minden visszaállítása a 2010 előtti állapotra: ezért bizonyos köztér-átnevezések – amelyek nem háborús bűnösökhöz vagy nyíltan antiszemita, rasszista közszereplőkhöz kötődnek – természetesen megmaradnak.

Törölni, ami egy demokratikus országban elfogadhatatlan, megtartani, ami nem az: ez lehet egy befogadó baloldali szimbolikus politika fő iránya.

Policy Solutions
Politikai Elemző és Tanácsadó Intézet

Budapest, 1065, Révay utca 10.

(1) 474-8748

info@policysolutions.hu

www.policysolutions.hu

POLICYSOLUTIONS

